

BESLUT

2015-09-28

Dnr: 15/00505

SAKEN

Studio Ett, P1, 2015-02-17, inslag med en intervju med Israels ambassadör; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslaget fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Radio AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

I det direktsända inslaget intervjuades Israels ambassadör. Inslaget presenterades av en av programledarna på följande sätt.

Efter terrorattacken i Köpenhamn – nu uppmanar Israels premiärminister Netanyahu judar i hela Europa att flytta hem. Men hur mycket tryggare är det i Israel? Vi hör Israels ambassadör här i Sverige alldeles strax.

Under intervjun sades bland annat följande.

(Programledare 1) – But where would you say the hate comes from today?
(Ambassadör) – Well, you have the long-standing European traditional hatred towards Jews as a religion, as a nationality, as a, as a tradition, whatever it might be, as a race, as we have seen it during the Nazi Germany. And I think this exists also in many countries. I think that this combined with Islamic radicals and hatred by so many Muslims and Arab countries towards Israel and the Jews, creates a leverage to this hatred and brings it to the heart of Europe. And the number of Muslims in most European countries is growing and increasing. So maybe this give, brings also about an increasing wave of anti-Semitism. [---]

(Programledare 1) – Do the Jews themselves have any responsibility in the growing anti-Semitism that we see now? (Ambassadör) – Well, I reject the question all together.
(Programledare 1) – Why? (Ambassadör) – There is no place for such a question to be

asked. (Programledare 1) – Why? (Ambassadör) – I am not furious at you personally. I am used to such questions. Like, you know, what... (Programledare 1) – Tell me then. Explore then. Why is that an offence? (Ambassadör) – The question of how a woman, contributes for the fact of being raped is irrelevant all together. I don't think that there is any provocation the Jews are doing, they just exist. And ever since the very fact of the existence of Jews, maybe in many cases their success as a result of hard work, education and many efforts maybe this creates some, some animosity but, I don't think they did anything to gain this hatred. (Programledare 1) – Att judar själva skulle ha ett ansvar för antisemitism det tar alltså ambassadören helt avstånd från. Det är som att skylla på en kvinna för att hon har blivit våldtagen.

(Programledare 1) – But a lot of people would look at the Middle East today and say there is conflicts that we know between the Israelis and the Palestinians and a lot of people might say: "We see the Gaza war, we see things that have been happening, that Israelis and the Jews in Israel have a responsibility to reactions that are coming." (Ambassadör) – Well, so if this is the question, what is then the reason for the atrocities in Paris and in Denmark and you know the Twin Towers in New York? The spillover of radicalism has nothing to do with Jews only. Maybe the cradle of radicalism is in the Middle East but I think that there is a long-standing spillover to any corner in this universe today. And the fact that there is a territorial dispute with the Palestinians should not mislead all of us. This is a radical Islam against Western values. And it so happens that Israel represent this West in the Middle East, being the only representative in the Middle East. But, it's all the West that is put into this basket.

Efter intervjun med Israels ambassadör medverkade en frilansjournalist och svensk-israel som svarade på frågor på plats i Israel. Under denna del av inslaget sades bland annat följande.

(Programledare 1) – Vi hörde ju i intervjun med ambassadören här, när vi talade om grunden för antisemitismen och var det här hatet kommer ifrån, och på frågan om vilket ansvar, om judarna hade något eget ansvar så blev han väldigt upprörd och tyckte att det var en oförsämd fråga. Hur förklarar man hatet och det som händer i Europa just nu i debatten i Israel? (Frilansjournalist) – Ja, väldigt faktiskt generellt och ganska entydigt skulle jag tro att man säger att det är den ökade muslimska invandringen till Europa som har lett till det här och speciellt då ökad radikaliserings bland muslimer, islamism och terror. Och ofta hör inte jag just den här distinktionen mellan muslimer och islamistisk terror utan man ser det mycket mer som ett stort gruppfenomen. Och det tycker jag verkar vara ganska utbredd bland alla de som jag pratar med i då vardagen och genomgående. Det är där man anser att faran ligger. (Programledare 1) – Vad tänkte du själv? Du lyssnade på intervjun med ambassadören. Hur reagerade du själv på det? Är det en reaktion som är väldigt vanlig? (Frilansjournalist) – Hans reaktion på frågan? (Programledare 1) – Mm. (Frilansjournalist) – Jag reagerade nog likadant. Jag tycker att frågan implicerar då på något vis att judar skulle ha någon form av ansvar, alltså judar i Europa, i Skandinavien, skulle ha ett ansvar för vad Israel gör och inte gör. Och jag har svårt faktiskt att acceptera den frågeställningen, av samma skäl som han.

I slutet av programmet *Studio Ett* gjordes ett uttalande av programledaren med anledning av lyssnarreaktioner på intervjun som kommit in till Sveriges Radio (SR). En av programledaren uttalade sig enligt följande.

Ja, och innan vi slutar *Studio Ett* så ska vi faktiskt säga att vi har fått flera reaktioner på frågan till den israeliska ambassadören om huruvida judarna har ett eget ansvar för den växande antisemitismen och vi ber om ursäkt för den formuleringen. *Studio Ett* menar självklart inte att skuldbelägga judar.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna är sammanfattningsvis kritiska till den första programledarens fråga om judar bär något ansvar för den ökande antisemitismen och anser huvudsakligen följande.

- Frågan gav uttryck för att sprida antisemitiska tankegångar och var tecken på stor okunskap och farligt omdöme. Detta var inte i enlighet med SR:s uppdrag.
- Frågan var ett uttryck för antisemitisk propaganda och var kränkande.
- Frågan uttryckte hets mot folkgrupp.
- Att anklaga judar för antisemitism på detta sätt är som att anklaga någon som blivit utsatt för våldtäkt att man har sig själv att skylla. Associationer som dessa riskerar att legitimera våldsbrott mot judar i Sverige och Europa.
- Trots att ambassadören avfärdade frågan upprepades den flera gånger av programledaren vilket gör att SR inte kan bortförklara det som en felsägning.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslaget överensstämmer med bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft och anför följande.

I *Studio Ett* den aktuella dagen ställdes frågan “Do the Jews themselves have any responsibility in the growing anti-Semitism that we see now?” till Israels ambassadör. Frågan formulerades på ett felaktigt sätt. Detta stod klart redan under programmets gång. Det inkom flera reaktioner på ordvalet och frågeställningens utgångspunkt. Redaktionen förde i slutet av programmet fram en reservationslös ursäkt. En ursäkt publicerades även på *Ekots* redaktionsblogg, på förstasidan på webben samt i sociala medier. Den upprepades också i *Studio Ett* den 19 februari när Ekochefen och chefen för *Studio Ett* deltog i ett samtal med ordföranden i Svenska kommittén mot antisemitism.

Det står således klart att SR anser att frågan inte skulle ha formulerats på det sätt som skedde. Den delen av intervjun med ambassadören togs därför bort från SR:s webbplats för att förhindra vidare spridning.

SR vill emellertid ge en förklaring till att frågan ställdes och till varför ambassadören ombads att ytterligare förklara sin reaktion på frågan.

Studio Ett sänder 90 minuters direktsänd radio varje vardag. Det är ett aktualitetsprogram som tar upp komplexa ämnen i högt tempo. Ibland går det för fort och det blir fel. Det händer sällan men det är en risk med direktsänd journalistik. Syftet med den nu anmälda frågan var att be ambassadören ge sin syn på om han trodde att den pågående konflikten i Mellanöstern bidragit till den ökande antisemitismen. Formuleringen var dock djupt olycklig eftersom den skuldbelade judar och av enskilda uppfattades som kränkande. Den aktuella

frågan ställdes under en intervju på engelska där frågor och svar genomgående översattes i realtid. Det är en svår arbetssituation att översätta korrekt i direktsändning. När ambassadören avfärdade den kritiserade frågan var det mot den bakgrunden svårt för programledaren att direkt identifiera misstaget och det problematiska i frågeställningen.

Flera av anmälarna återger frågan på följande sätt: ”Vilken skuld har judar för den ökande antisemitismen?”. I anmälarnas version av frågan finns en underliggande premis att judar har ett ansvar för antisemitismen. Programbolaget vill tydliggöra att den svenska översättningen av frågan är: ”Har judarna något ansvar för den ökande antisemitismen som vi ser nu?”. Utgångspunkten är därmed inte ett antagande att så skulle vara fallet.

SR vill betona att programbolagets syfte inte var att kränka någon grupp eller enskild individ.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av det inslag som sändes den 19 februari 2015 där programledarens fråga till ambassadören och problematiken med att judar som grupp skuldbeläggs för konflikten i Mellanöstern diskuterades med ordföranden för Svenska kommittén mot antisemitism. I inslaget medverkade bland annat chefen för *Studio Ett* som bland annat upprepade gånger bad om ursäkt för formuleringen.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (17 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet eller religion.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om hets mot folkgrupp. Anmälarnas kritik lämnas därför utan

åtgärd i detta avseende.

Under den aktuella intervjun frågade programledaren ambassadören om judarna hade något ansvar för den ökade antisemitismen. Även om syftet med frågan var att få ambassadörens syn på om konflikten i Mellanöstern bidragit till en ökad antisemitism så var formuleringen uppenbart kränkande. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Elisabet Bäck, Leif Hedman, Jan Holmberg och Nedjma Chaouche efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Rasmus Gedda